

DATE: JAN-MAY 1991

INFORMANT: ARCHIE ALEX MACKENZIE ([AAM] 84 yrs, The Rere, Christmas Island, CB) of Barra descent on father's side See MacKenzie, A. A., *The MacKenzies' history of Christmas Island* (Sudbury Ontario 1984): 75-9; 238-40.
AAM mentioned to SW that he believed that Rev. William Dollard the first resident pastor (1820-22 [?]) from Kilkenny, Ireland, had not used English to communicate with his parishioners.

Phonetic notes:

ð, -ð ' as occasional realisation of historical palatalised r': air **ɛð** t as preferred realisation of historical non palatalised (-)l(l-). 'tongue in contact with base of lower front teeth'. AAM seems to have consciously decided to substitute this sound for ɣ rounded uvular stop/fricative which is the norm in Christmas Island and much of Inverness County.
Init. of Eng. d'ye [know]? pronounced **g**'i

A

a [dɔp] prep. 'to': a dhol a Cheap Breatainn, gun do chasan a dhochann for de: na h- uimhir a dh'fhiodh SEE ALSO da, dha, do.

adag n. 'shock of corn': pl. ~an, 's e na sguaban a nì na h-adagan, 's e na h-adagan a nì na cruachan.

ag prep. with vbl. n.: ag imirt chairtean **ək** ' imərft' xarftən. SEE ALSO aig.

agh **øɣ** n. 'mart dà bhliadhna, two-year old': gen. agha 'laogh agha **œ-ə** a' fàs/ 's fear an taighe ' cnàmh; pl. na h-aighean.

aghaidh **œ**:-i n. 'face of mountain'.

aghaidh, air ~ advb. 'forward': thàinig t' ainm air ~.

aicid aɪ'k'ɪf n. 'disease, illness'.

aig prep. 'at': ach a' fear aig a bheil **ax** **ə** fər **ək** ' ə vel i; with poss. adj. 3sg. m. ga dhearbhadh **kə** jərə-**əxəɣ**.

àigeach n. 'stallion' [am facal] aig athair AAM, ach "stalan" [am facal] aig a chuid as motha [dhe na daoine].

Ailein **elən** pers. n. 'Alan'.

àilleasach **aː**ʌsəx adj. 'fussy'.

aincearra [aingealta (?)] **en** 'k' **ørə** adj. 'ill-humoured': duine car ~.

ainm SEE Cruthadair, uachdar.

air prep. 'on': thàinig mi air lom **ɛð** t. **ru**.m 'I appeared'; le nighean air làimh le nì:-**ən** **ər** **ɣ**.**ai**.v 'with (his) daughter by him'; chuir e 'm botal air a cheann 'to his lips'; pron. 2sg. emph. orts **ɔ**ʃ**ə**. SEE ALSO calc, fiach, tàmh.

àireamh **aː**ˈr' u n. '(phone) number'.

aisling aɪ'k'ɪk n. 'dream, vision'.

altram vbl. n. 'rear, bring up: ag ~ na cloinne.

a-mach advb.: chaidh e 'mach air an duine 'he fell out with the man'; SEE ALSO *appendicitis*, ath-.

amais vb. 'succeed, happen': past dep.: cha do dh'~ gu faca tu; cò ' dh'~ tachairt ris?; càit an do dh'~ mise riut an toiseach? 'where did I first meet you?'; fut.: ma dh'~eas [duine].

amall n. : pl. amail 'swingle-trees' **ŋə** hamiʌ.

an/ am prep. 'in': with art. sg. sa/ san, san dala **sə** dɔlə taobh dheth.

anam SEE badhbh, faigh.

anart **ənə**st n. linen 'cloth (as in table-cloth)'.

anfhadh [onfhadh] n. : bhrist thu air ~ **ənə**-**əɣ** an eich 'you tamed the horse';

chaidh bristeadh air ~ **ənə**həɣ an eich 'was tamed'.

a-nist SEE reusan.

ann (an) SEE colaiste, fiach latha.

annasach **ənəsəx** adj. 'unusual': duine car ~.

a-nuas **ə** **ŋ**.ua.s advb. 'up, down, over, across'.

aobrann **ə**:prən n. 'ankle': ~ na coiseadh **nə** k'ɔjəɣ; chaidh e fair ' ~ / fair an ~ xaj a far' **ə**:prən / **ə** **ŋ** **ə**:prən 'twisted his ankle'.

aodach laighe **uː**təx tɔj-**ə** n. 'shroud'.

aodann n. 'face': nigh t' ~ **ŋ** t' **uː**tən.

aoireachd .ui.rəxk n. 'reproach (?)': chan eil mi ' cur ~ gun do chaill mi pioc.

aois **uː**f n. 'age, full age': thàinig i gu ~ ko **huː**f 'she was grown up'.

aon SEE smachdaich, sònraichte.

aonarach **uː**nərəx adj. 'lonely': ò! th' e gu daonnan ~.

appendicitis n.: 's e ~ 'ph'endə'si:t'əs a thug a-mach e ' finished him off'.

arsa defctv. vb. 'quothe': ~ esan **ɔ**ʃ **əsən**.

asbhuan n. 'aftergrass': an ~ **ə** **ŋ** **əsə**ɣ.

a-stoghar **ə** stəɣ-**ər** adv. 'in autumn': gheobh na feannagan a[n] leòr ~ 'the scalcrows will get enough in autumn'.

ath- adj. 'next': bidh i 'mach mun tig an ~ Didòmhnaich 'she'll be out before next Sunday'.

athair **ə**hər' n. 'father'. SEE ALSO bràthair.

athair-cèile n. 'father-in-law': m' ~ m **ə**hər k' **h**e:l' **ə**.

B

badhbh **pœ**:v n. 'witch': gheobh badhbh a guidh **ç**ru ~ **ə** kui.

bagan **pə**kən n. 'testicles'.

bainne SEE measair.

balg laoi gh **pə**tək tui n. 'cow's womb'.

balgairach **pə**ləkərəx adj. 'sly': bh' e gu math ~.

bàrr n. 'top (?)' re. sheep markings am ~ **əm** bə:r.

barra-làimheadh **pə**rə t. **ā**:-**əɣ** n. 'wheelbarrow'.

barra-rotha **pə**rə rɔ-**ə** n. 'wheelbarrow'.

bàs **pə**:s n. 'death': chaidh a chluich gu ~ xaj **ə** xuj **kə** ~ 'it was played to death'; gen.: dleasanas ~ a' bhàis 'last rites', dleasanas a' bhàis a thoirt di; ann an teagmhail a' bhàis **ʃ**'e:kval / **ʃ**'e:kval **ə** vɔ:f 'in the throes of death'.

bata **pə**'tə n. 'walking stick'. SEE ALSO urra.

bàta SEE theab.

bathais n. 'forehead': do bh. tə vəhif.

beachd SEE dòigheil.

bearr vb. 'cut': vbl. n. ~adh na gruaige **pə**rə **ŋə** kr.ue.k' 'cutting hair'.

Beinn Eòin **p**.ei.ŋ .**eo**.ŋ n. 'Jonathan's Mtn'.

bheir SEE gu.

bi vb.: past, bha iad **və**h **ət** **au**ɣ ann, co-dhiù; cond. dep. ged nach biodh **pə**ɣ agam.

SEE ALSO ath, trôcaire, uimhir.

biadh n. 'food, meal': gen. bithidh, àm bithidh .**au**.m pi-i.

bleideil **pl**ɛʃəl adj. 'plausible': duine ~ 'i.e. trying to make an impression'.

bodach SEE càradh.

bodachan SEE lìonradh.

bodha **pə-ə** n. 'submerged sea-rock': chan eil sgeir no ~ a' bristeadh 'The tide hasn't turned yet, i.e. it's too early to break up the company'.

bodhaig **pə-ik** ' n. 'frame': duine aig a bheil ~ làidir/ lag.

bogha n. car eadar a' bogha 's a' t-sreang **etər** **ə** **pə**: s **ə** t'hrɛŋ 'half-accomplished task'.

boglach n.f. 'deep bog': a' bh. **ə** vəkətəx.

bonn n. 'sole, bottom': cha deach an fhèill a chur air ~ tuilleadh 'the fair wasn't held any more'; pl. na buinn **ŋə** p.əi.ŋ.

botal SEE air.

bràthair prɑ:hɑð n. 'brother': mac bh. m'athar 'cousin on father's side'.

breithealach pr̥ehet̪ex adj. 'confusing' ['confused(?)]: bha e cho ~.

breòite pr̥e:ɔ.tʰə adj. 'ill'.

breug n.: rinn mi ~ 'I misled him'.

brig pr̥i:k̪ n.f. 'haystack': a' stampadh air a' bhrìg er' ə v̥ri:k̪'; gen. sg. ~ far na ~ fer gə pr̥i:k̪' 'off the haystack'.

brìgh n. 'meaning': na toir ~ à brùadal! 'Don't take a dream as an omen!'

briogaid n.f. prikəʃ 'spinster': tha i air dhol na ~ 'she has become a spinster'.

bris SEE ruig.

brist SEE anfhadh, sgairt, sgeir.

brosгал n. 'flattery': gen. ~ail, beagan ~ail

brosгалach pr̥ɔskələx adj. 'flattering'.

brùadal n. 'dream': na toir brìgh à ~.

bucaid pu*kəʃ n.f. 'bucket': bucaid mhòr do ghiob pu*kəʃ vɔ:r tə jip; gen. sg. ~ màs na ~ mɑ:s gə puxkæʃ.

buin vb. 'belong': cond. dep. ~eadh, cò dha am buineadh [sic] iad? kʰɔ: γɑ əm buɲəγ ɑt.

bùrach pu:rəx n. 'clearing [up]': rinn mi ~ mòr 'a lot of clearing'.

bus n. 'lip': pl. ~an: na busan gə pusən.

C

caiftein kʰɛft' ɛn n. 'captain'.

caill SEE liuthad, pioc.

caimileideach kʰaməlɪʃəx adj. [meaning not recorded].

càirdeas n. 'friendship': (provb.) 'tha ~ mar ghràn air pill'.

cairt n. '[playing] card': gen. pl. chairtean, ag imirt chairtean ək' imərft̪ xərʃtən.

càit SEE amais.

calc vb. 'caulk': vbl. n. ~adh, air an ~adh le còinneach er' əŋ kʰɑʃkəγ l' ɛ kʰɔ:nəx 'caulked with moss'.

can vb. 'say': fut. passv. eileadram a chanar ri 'bier' ron a sin; cond. dep. mar gun canadh tu mar kən kənə tu 'so to speak'. SEE ALSO le.

caochail vb. 'die': fut. dep.: cha chaochail xɑ xɾ:xəl'.

caoin n.: 's e ~ an leathair splitte 'it had the tone of split leather'.

Caolas, an ~ əŋ kʰu:r̥əs n. topon. 'Grand Narrows'.

caora n. sheep: gen. sg. carcas na ~ach nə kʰu:r̥əx. SEE ALSO raon.

car kʰər advb. 'like, as; a little [like]': ~ eadar a' bogha 's a' t-sreang. SEE ALSO annasach.

car n. 'turn': chuir e ~ dheth xur' ɑ kʰər je, 'he took a turn at it', chaidh ~ dheth xɑj kʰər je 'it was done for a while'.

carachd kʰarəxk n. 'wrestling'.

càradh kʰa:rəγ vbl n.: 's mise bodach nach fheàrr .e.ɑ.r̥ ~càradh 'an incorrigible old fellow'.

car-a-mhuiltein kʰər ə 'vɔl't' ɛn' n. 'somersault'.

carcas kʰarxkas n. 'carcase': ~ na caorach.

cas n. 'foot': dat. sg. chois, dh'fhalbh mi dham chois 'I went on foot'.

cat n. 'cat': gen. sg. sgeulachd a' chait ghlothaich γlo-iç.

càthadh vbl. n. 'winnow': gen ~aidh, tha deagh shoirbheas ~aidh ann an-diugh.

cathamh n. 'tuberculosis': a dh'fhalbh leis a' ch. ə xæ-u.

ceann n. 'head top': thug e' [= an] saoghal fo' cheann fo ɕ.eu.ŋ 'he mastered the situation'. SEE ALSO air.

ceann-[sh]uidh' SEE meirleach.

ceann-aghaidh/-an-aghaidh kʰʰɑŋ ŋəʃ n. 'leader'.

ceannaich vb. 'buy': past ch., ch. e punnd tì ɕamiç ɑ puŋ t̪i-ə.

Ceap Breatainnnn SEE fòghail.

cearbach kʰerəpəx adj. 'untidy, clumsy (?)', = cliobach, mì-dhòigheil; is mi fhèin a bha ~.

ceàrr SEE Cruthadair.

ceart n. 'right': is mi fhèin a rinn an ~ 'I acted correctly'.

cèile, a ch. SEE tàth.

cèin adj. 'far-off': dh'fhalbh e dha dhùthchannan ~.

chèile, ri ~ advb. 'both': a' cholaiste dhan deach iad ri ~.

chòrd SEE fua[th]sach.

ciall n. 'reason, senses': [fear a bha] cho fada far a ch. 'so far out of his mind'; cosnaiche gun ch. 'incredibly industrious worker'.

ciamar SEE cuideachadh.

cianail adj. 'strange': nach ~ mar a thachair kʰʰ.ia.nəl mər ə hɑxir' 'strange how it happened'.

cidhe kʰʰi-ə / kʰʰihə n. 'quay'.

ciste n. SEE giùlan.

clamhan n. 'buzzard': an triùir a bha an niod a' chlamhain ə xɛʌvən' 'the three [chicks] that were in the buzzard's nest'.

clann SEE altram, lethchlànn, mèirleach, meud.

cliobach kʰʰ ɪpəx adj. 'untidy(?)'.

clioraigeadh kʰʰi:rik' əγ n. 'field made from cleared forest area'.

cluich vbl. n. 'play [instrument]': chaidh a ch. gu bàs xɑj ə xuɪ kə pɑ:s 'it was played to death [i.e. excessively]'

cò? pron. interrog. 'who, whom?': ~ dha am buineadh [sic] iad? kʰɔ: γɑ əm buɲəγ ɑt.

cogadh n. 'war': gen. sg. ~aidh, an àm an dàrna ~aidh 'at the time of WWII'.

coille SEE spòlt.

còinneach kʰɔ:nəx n. 'moss': air an calcadh le còinneach er' əŋ kʰɑʃkəγ l' ɛ kʰɔ:nəx 'caulked with moss'.

còir SEE liuthad.

coire n. 'blame': chan eil mi ' cur ~ sam bith ortsa.

coisrigthe kʰʰɪʃk' ʃɛ adj. 'holy': uisge ~ 'holy water'.

colaiste n. 'college': is dòcha gura h-ann sin a' ch. dhan deach iad ri chèile 'it's likely that that's the College they both went to'.

colann n. 'body' kʰələŋ.

comhartaich kʰʰəɾst̪iç vbl n. 'barking'.

conbhallach kʰʰənəvaləx adj. 'steadfast'.

corp SEE giùlan, Diardaoin.

Corra-chrom n.: A' Ch. 'tune name' ə xɔrə 'xr.ɕu.m.

cosnaiche n. 'workman': ~ gun chiall 'incredible worker'.

creas (?) n. 'shelf': air a' ch. er' ə xɾəs.

cridhealas n. 'kindliness, warmth'.

Criost(a) n. 'God': Dia 's! ʃɪ.ia. s k' r' .iə.st exclmtn. SEE ALSO Diardaoin.

cruach n. 'stack': pl. ~an, 's e na h-adagan a nì na cruachan. Cha robh cùram sam bith dha ma bha e na chruach.

cruaidh SEE tìn.

cruithneachd kʰr̥nəxk n. 'wheat': 's e a' ch. a nì na sguaban.

Cruthadair n. 'Creator, God': gu dè fon Ch. xruhəter' ; gen. ~ gu dè an ainm a' Ch. a tha ceàrr?

cuideachadh vbl. n. 'aid, assist': gen. ~aidh, Ciamar a dh'èireas mi 's an urra cuideachaidh na dà leth? 'how will I rise and my [walking] aid [stick] broken in two?'

cuir SEE car, coire, fa-near, fiach, pioc, slat, tàmh.

cùil, air ch. SEE slat.

cunbhalach adj.: rud ~ 'a particular thing (to tax or tie you down)'.

cunnart n. 'danger': an ~ əŋ guɲəst̪ 'in danger'.

cunntas n.: pl. ~ais, tha ~ais iarainn anns an teine hɑ kʰu:ŋd̪iʃ .iə.r̥iŋ ɑs əŋ tʰɛɾə 'a lot of irons in the fire'.

cùram n. 'trouble, bother': cha robh cùram sam bith dha ma bha e na chruach 'there was no bother with it if it was [made into] a stack'; 'worry, anxiety': bha ~ air mo mhàthair.

D

da (= do) prep. dè 'n-ist as reusan da sin?

dà SEE urra.

dàil **tà:** 'n. 'meeting, crowd (?)': ruigidh ~ doras (provb.) **ruk' i tà:** 'tòres.

dala adj. 'one (of two)': san ~ taobh **sə dālə t'w:** dheth.

damh n. 'ox'; pl. daimh, na ~ **ṛə tɛv**.

daonnan **tu:nən** advb. 'always': ò, th' e gu ~ aonarach **o: hɑ: kə tu:nən w:narəx**.

daoraich n. mun canadh tu 'Dia leat!' bh' iad air an ~ 'intoxicated'.

dàreug 'tɑ: 'rɛ:k 'twelve o'clock'.

dàrna adj. 'second': an àm an ~ cogaidh.

de prep. 'of': pron. 3sg.m. rinn e iorram dheth **jɛ: san dala taobh dheth; 3pl.: dhiubh ɟu: cò ' fear ~.**

dè? SEE reusan.

deacair **ʃɒxkir** adj. 'very difficult': 's ~ dhomhsa **s ʃɒxkir ɣōsə** 'it's awfully difficult'.

deagh-**ʃj.əo.** 'good': ~ Ghàidhlig **ʃj.əo. ɣɑ:lik'** [in] SW Margaree; tha ~ shoirbheas càthaidh ann an-diugh.

dèan vb. 'do, make': ipv. 2sg.: dèan do lòn t' **ən tə ɟō:n; vbl. n. ~namh, sin a dhèanamh ʃn ə j.ia.nu.** SEE ALSO cruach, fiach, gnothach.

dearbhaich 'prove, establish' vb.: vbl n. ga dhearbhadh **kɑ jɛrà-əxəɟ.**

deas adj. **ʃjəs** 'ready: bha sinn ~ gu falbh, bh' iad an sin ~. SEE ALSO deiseil.

dèidh t' **ɛ:ɹ** n. 'affection': tha ~ aige ris a' Ghàidhlig ~ **ɛk' ə rɪʃ ə ɣɑ:lik'.**

deireadh n. 'end': ~ **ʃjɛr' ə** na seachdain.

deiseil adj. 'ready': ~ gus pòsadh a dhèanamh.

deòl (deoghail) **ʃj.əo.ɹ** vbl. n. 'suck'.

dha [do] prep. 'to': dha dhùthchannan cèin; a' cholaiste dhan deach iad 'to which they went'. SEE ALSO do.

Dia n. 'God': ~ 's Crìost! **ʃj.ia. s k' r' .iə.st** exclmtn.; m' onair do Dhia! **m ɔnə tə j.ia.** 'honest to God!' exclmtn. SEE ALSO le, onair, seall, uill.

Diardaoin **ʃjɛr' stɜ:w:n** n. 'Thursday': ~ Chuirp Chrìosta **ʃjɛr' stɜ:w:n xur' p 'xri:stə** 'Communion Thursday(?)'. SEE ALSO diochuimhne.

dibhearsain **ʃjɛ'vɑ'sən** 'fun, jollity'.

Diceudaine SEE diochuimhne.

Diceudaoin na Luathadh n. 'Ash Wednesday'.

Didòmhnaich n. 'Sunday': ~ na Slat Phailm **frl'ɪrm** n. 'Palm Sunday'. SEE ALSO ath.

Diluain SEE diochuimhne, ged.

Dimàirt **ʃjə mɑ:rst'** n. 'Tuesday': ~ Inid **ʃjə mɑ:rst'** ipit 'Shrove Tuesday': 'th' e ' tighinn le fios na h-Inid **nə hineʃj.** SEE ALSO diochuimhne.

diochuimhne n. 'neglect, forgetfulness': (provb.) Diluain, Dimàirt, Diceudaine; Diardaoin na fàg an ~ e! **əɟ d' .iə.xəɟ ɑ.**

diomhain adj. 'idle': 's e an duine ~ 's fhaide a mhaireas.

diongmhailteach **ʃj.ia.vɑt' həx** adj. = ?. Cf. diongmhalta (?).

dleasanais n.: ~ a' bhàis a thoirt di 'last rites'.

dlochdan n. 'colander (?) re. sheep markings, "W" – dhùblaicheadh tu i'.

do **tə** prep. 'to': for de: bucaid mhòr do ghiob **pu*kaʃ vo:r tə jɪp;** dream mòr do chrodh **tə xɾɟ;** na h- uimhir a dh'fhiodh; pron. 3sg. dha, cò dha am buineadh [sic] iad? **k'ɔ: ɣɑ əm buɲəɟ ɑt.** SEE ALSO da, dha, cas.

do poss. adj. 2sg. do ghruaidhean **tə ɣr.ue.i-ən,** do chasan; chaidh do leòn riuthasa **xɑj tə l'.əo.n** "rusə; gabh do leòr dheth! SEE ALSO t'.

dòcha SEE colaiste.

dochann vbl. n. 'hurt, harm': gun do chasan a dh. **ə ɣoxɪn** 'without hurting your feet'.

dòigh n.: chaigh an saoghal o dh. 'the world has gone to ruin'.

dòigheil to:ɟəl' adj. 'proper, reasonable': [fear] nach robh ~ na bheachd; 'capable'. SEE ALSO èideadh.

dol air aghaidh n. 'behaviour': sin an ~ a bh' aca.

dol-air-aghaidh/ air n-aghaidh n. 'events, happenings': dè an ~ **əɟ dət əɾ əj /ɾ əj.**

donas n: an ~ 'the Devil': rìf **əɟ dənəs.**

doras SEE dàil.

dorran **tɔrən** n. 'trouble': th' e ' cur ~ orm.

dorras **tɔras** n. 'trouble': gu dè an ~ a chùim e air ais? (N.B. dorras **tɔras ~ tɔrəs** doras).

drag n. 'wheel-less cart': an ~ **əɟ dræk**

drag n. 'meteorite [seen as portent]' **trøk:** an ~ **əɟ drøk,** ~ Eachainn Chalum **trøk exɪn xətəm** 'E.C.'s meteorite [seen over house, predicting his death]'.

dream **trem** n. 'herd' : ~ mòr do chrodh **mɔ:r tə xɾɟ,** 'sprèidh mhòr aige'.

dreilleag [dreallag] n. 'swing': **əɟ drɛʌk.**

droch bhean SEE smachdaich.

duais n. 'prize': an tritheamh ~.

dubh tuh vb. 'darken': fut. dep.: cha ~ grian **hɑ tuh kr.ia.n** 's cha ghealaich uisge = 'nach atharraich rud sam bith'.

dùblaich vb. 'double': cond. dhùblaicheadh tu i. SEE dlochdan.

dùil n. 'supposition, opinion': tha mi 'n dùil gura h-e.

duilich SEE tàth.

duine SEE a-mach, fada, fiach.

dùisg vb. 'waken': past dh., dh. mi **ɣu:ft'** mi.

dùthaich n. 'country': pl. dùthchannan, dh'fhalbh e dha dhùthchannan cèin.

E

each SEE anfhadh, ruig.

eadar SEE bogha.

èideadh n. 'clothing': ~ dòigheil orra.

èigheach vbl. n. **ɛ:əx** 'shout': ag ~ 's a' sgalartaich

eileadram **ɛlɛtrəm** n. 'bier'.

èirich SEE cuideachadh, moch.

eisir n. 'oyster': pl. ~ean **ɛʃr' ən.**

Eoghainn **ɛo.-ɪn** pers. n. 'Hugh'.

Eòin **ɛo.ɪn** pers. n. 'John'.

Eòs SEE fòghail.

esan pron. 3sg. emph. 'he himself': ars' ~ **ɔʃ ɛsən.**

F

facal SEE fiach.

fada adj. 'long': supltv. fhaide: 's e an duine diomhain 's ~ a mhaireas. SEE ALSO ùine.

faic SEE tròcaire.

faigh vb. 'get': fut.: gheobh iad **ɟɾɟ ɑt;** gheobh badhbh a guidh **ɟɾɟ pœ:v ə kuɟ;** fut. dep. ach chan fhaigh a h-anam tròcaire (provb.). SEE ALSO saoghal.

fair prep. 'from, off': chaidh e ~ an aobrann **xɑj ɑ fɑr' ə:prəɟ** 'twisted his ankle'; chaidh iad ~ a chèile 'fell out with each other'; '[fear a bha] cho fada ~ a chiall' 'so far out of his mind'; ~ na brig fèr **ɲə pr'i:k'** 'off the haystack'.

fairis, ~ air prep. 'past beyond': ~ air an taigh; ~ air (3sg. m.) 'past it'.

faithnich vb. 'know, recognise': cond. 1sg.: dh'fhaithnghinn **ɣɛnɛ-ən,** dh'fhaithnghichinn **ɣan' əɟɪn.**

falbh SEE cas, cathamh, halbh.

fallain **fayən'** adj. 'healthy': cho ~ ris an donas rìf **əɟ dənəs.**

fa-near prep.: chuir e ~ dhaibh 'he compelled them to'.

fann adj. 'faint': bha mi ' faireachdainn ~.

fannachadh **fəɲəxəɟ** vbl. n. 'fagged out, fainting'.

faradh **fɑ:rəɟ** n. 'loft'.

fàth n. 'cause': ~ gearain **fɑ: k' ɛrən'** 'cause for complaint'.

feannadh **fɛɲəɟ** vbl. n.: ~ builg **fɛɲəɟ pulik'** [clearing of afterbirth in cattle (?)].

fear fàr n. 'man': ach a' fear aig a bheil **ɑx ə fɑr ɛk'** ə vɛl i. SEE ALSO smachdaich.

fear-deasaichidh n. 'editor': ~ a' phàipeir **fɛɹ' t' ɛsiɟi ə 'f.ai.pɛr'**.

Fearghaileach pers. n. 'one of Farrell family': Beinn nam ~ **p.ei.ɲ nə fərələx/ fɑr?ələx** topom. Farrell's Mtn'.

feileadh n. ‘kilt’: gen. frìn an fhèilidh fri:ɲ əɲ .ɾi.ɫi.

feill n.f. ‘fair’: cha deach an fh. a chur air bonn tuilleadh.

feur f.iə.ɾ n. ‘hay’.

fheàrr SEE càradh.

fiach n.: pl. ~aibh, chuir mis’ ~aibh ort gur e duine mòr a bha ionnad ‘I misled [you]’; chan eil a[m] ~ ort sin a dhèanamh ‘you don’t need to do that’; tha mi ’ cur a[m] ~aibh/’ cur mar fhiachaibh ortsa: ‘Na h-abair facal!’ ‘I’m placing an obligation on you not to say a word’; a’ cur mar fhiachaibh mەر .iə.xu air na bàird.

fiachail adj. ‘fine, splendid’: bha’ n *tea* cho fiachail.

fidheall n.f. ‘fiddle’: thug m’ athair thuig’ an fh. ‘my father brought him the fiddle’.

fiochanaich f.i.ə.xəniç vbl. n. ‘wheezing’.

fiodh SEE uimhir.

fiosachd fisəxk n. ‘supernatural knowledge’.

firinne n.f. ‘truth’: gen. ~, a dh’innseadh na ~ ‘to tell the truth’.

fo prep. ‘under’: thug e ’ [= an] saoghal fo ’ cheann fo ç.ɛu.ɲ ‘he mastered the situation’.

fòghail fo:-ul’ n. ‘excitement’: bha ~ orra ris an Nollaig; tha ~ mhòr aig Eòs a dhol a Cheap Breatainn; nach ann air a bha ’n fh. ’s e a’ dol a Cheap Breatainn.

fosgladh fəsłəɲ n. ‘opening’.

frasg [rosɟ] frəsk n. ‘eye-lash’: pl. fruisg frøft’.

freumhaich vb. ‘descend’: past dep. gun do fh. e o shliochd Ia[inə]gan ‘descended from Jonathan’s people’.

frìd prep. ‘through’: ~ a chèile frit’ ə çə:l’ ə ‘confused, mixed up’.

frìn ‘pin’ n.: ~ an fhèilidh fri:ɲ əɲ .ɾi.ɫi ‘the kilt pin’.

frith n.: gen.: ~e, rathad frithe rə-ət fri-ə ‘mountain road’.

fua[th]sach adj. ‘tremendous’: chòrd e rium ~.

G

gabhail vbl n.: gheobh thu ~ riut ‘you’ll get a welcome’.

gach SEE smachdaich.

galair n. ‘disease (?)’: an ~ əɲ ɡatər’.

gamhnach n. ‘stripper; cha do ghabh laogh idir [i.e.] deagh mhart bhainne: a’ gh. ə ɣāūnəx; pl. ~naich: na ~naich ɲə kāūniç; ’ bheil ~naich agad am bliadhna?’

gealaich vb. ‘brighten’: fut. dep.: ’s cha gh. uisge s xə ɟətiç ulk’ ə = nach atharraich rud.

gearan n. ‘complaint’ SEE fàth.

gearradh k’ərəɲ n. ‘cut’ re. sheep markings’.

geas n. pl. ~aibh: a chur fo ~aibh fə ʒesu ‘bewitch’.

geasag n. ‘magic spell’: pl. ~an, na ~an ɲə k’ ɛsəkən.

ged vbl. ptcl. ‘although’: ~ nach biodh agam ach an t-uan, ’s ann Diluain a rachainn dhan mharcaid (provb.).

geoc k’ oʰk n. ‘yoke [for animal]’.

Gill-Easpa[ɟ] SEE mathain.

giob n. ‘guts of herring’: an ~ ə ɲ’ ɪp, bucaid mhòr do gh. pu*kaɟ vɔ:r tə ʒip.

giodaileach ki:tələx (sic k) n. cf. miodal (?) ‘name of northeast wind’.

giùlan k’ u:lan n. ‘bier, [consisting of barra-làimheadh and ciste], nuair a rachadh an corp a chur sa chiste, [eileadram, q.v. a chanar ri ‘bier’ ron a sin]’. SEE ALSO leanabh.

glaothaich n. vbl. n. ‘calling’: a’ ~ ə ktr:hiç.

glastach kləstəx n. ‘name of south wind’.

glothach adj. ‘wise, prudent’: gen. sg. m.: sgeulachd a’ chait ghlothaich ɣlo-iç.

gnothach n. ‘business’: sgeulachd a’ chait ghlothaich, thog e ’ urball is rinne ’ gh.

gobha ko-ə n. ‘blacksmith’.

gobhal ‘branch (?)’: pl. gobhlan k.eu.tən.

goir vb.: vbl. n. : bha seo a’ ~eadh kər’ əɲ air gu mòr ‘this was annoying him greatly’.

gomach kəmæx n. ‘dunce’.

gràn n. ‘texture, weave, grain’: tha càirdeas mar gh. air pill.

grippe n. ‘flu of 1919’: a’ gh. ə ɣɾp.

gruaidh n. ‘cheek’: pl. ~ean: do ghruaidhean tə ɣr.uə.i-ən.

gu dè SEE Cruthadair.

gu prep. ‘to’: gu bàs ~ kə pɑ:s; pron. 3sg. thuige, thug m’ athair thuig’ hik’ an fhidheall.

gùid n. [term related to making of maple sugar]: əɲ gu:t’.

guidh n. ‘wish, desire’: gheobh badhbh a guidh çɾɥ pœ:v ə kuj.

guiteir kuʰɟer’ n. ‘culvert’: pl. ~ean kuʰɟer’ ən.

gus SEE deiseil.

H

halbh! haɣà vb. defctv. ‘go!’ ipv. 2sg.: ~ ’-mach is dèan do lòn!

Hearadh, na n. ‘Harris’: muinntir na ~ ɲə heɾu.

I

Iaineagan SEE freumhaich.

iarann n. ‘iron implement’: pl. ~ainn: cunntas n.: pl. ~ais, tha ~ais iarainn anns an teine ha kʰu:ɲdɪf .iə.ɾɪɲ əs əɲ tʰɛɲə ‘a lot of irons in the fire’.

Ill-Eathain pers. n. ‘MacLean’: Clann ~ Loch Bhuidhe, ‘Ceann-uidh’ [= ceann-shuidh(?)] na mèirlich’ ‘the MacLeans of L.B., ‘chief of thieves’.

imir vb ‘play [game]’: vbl. n. imirt: ag imirt chairtean ək’ imərɟt’ xərɟtən.

imis [impis], an əɲ imɪf prep.: bha mi ann an ~ mo mharbhadh əɲ imɪf mə vərə-əɲ ‘about to be killed’; an ~ mo chiall a chall ‘about to go mad’.

imiseach umɪfəx adj.: chaidh e ~ umɪfəx / gu h-~ kə humɪfəx ‘went out of control’.

imprich vb.: ‘change residence, flit’: past dep. mun do dh’~ iad mən də ʒɪmpɾiç ət a-nall.

Inid n.f. ‘Lent’: gen. ~, Dimàirt Inid ɟə mɑ:stɪ’ ɪnit’ ‘Shrove Tuesday’: th’ e’ tighinn le fios na h-Inide nə hineɟ.

inntinn i:ɲɟin n. ‘mind’: smaoineamh nam ~ nəm i:ɲɟin.

iorram irəm n.: rinn e ~ dheth ɾ.ɾi.ɲ ə irəm ʒə ‘repeated and repeated’.

is cop. SEE colaiste, dùil.

L

laigh vb. ‘go to bed’: fut. dep.: a’ fear nach ~.

laimrig tamàrk’ n. ‘jetty’.

làir n.f. : a’ ~ ghlas ə tɑ:r’ ɣtas ‘the haddock’.

làmh, ~ ri prep. ‘near to’: a bha ~ rinn ə va tã: ɾɲ.

lapach tɑ:”pəx adj. ‘infirm’.

làr-shèibhidh ,tɑ:r’ he:vi n. ‘wood-planing area’.

latha n. ‘day, era’: an ~ reimhe ‘the previous day’, nach ann air an t-saoghal a thàinig a’ ~ ɲəx əɲ əɾ’ ə tʰw-əɟ ə ha:niç’ ə tɑ-ə ‘hasn’t the world changed’; gen. sg. ~, an rith an ~ ə ri əɲ tɑ-ə. SEE ALSO roimhid.

Latha nan Tri Rìghean n. ‘Advent’.

le prep. ‘with, by’: le nighean air làimh le ni:-ən əɾ ɣ.ai.v ‘with (his) daughter by him’;

pron. 2sg. mun canadh tu ‘Dia leat!’; 3pl. leòcha ɫ.əo.xə. SEE ALSO calc, cathamh.

leaba laoigh ɫepə tu:ɟ n. ‘cow’s womb’.

leanabh ɫenu n. ‘child’: gen. sg. ~, giùlan ~ k’ u:lan ɫenu ‘child’s bier’.

leathach n. ‘half’: ~ an rathaid.

leathar n. ‘leathar’: gen. n.: ’s e caoin an leathair *splitte* ‘it had the tone of split leather’.

leig SEE raon.

leòmach adj. ‘proud’: ’s mi fhèin a bha ~.

leòn vbl. n. ‘injure’: chaidh do ~ riuthasa xəɟ tə l’ .əo.n ”ruse ‘you were injured by them’

leòr n. ‘sufficiency’: gabh do ~ dheth! ‘take all you need of it!’; gheobh na feannagan a[n] ~.

leth n. ‘half’: urra ‘means, help’ n. an urra chuideachaidh ‘na dà ~.

leth-chlann ‘ɫe xtaɲ n. ‘twins’.

lion ɫ.i.a.n n. ‘fishing net’: mo ~ ’mɔ ’l.i.a.n

lìonmhor ʎ.ia.nar adj. ‘numerous, plentiful’.
 lìonradh ʎ.iã.raɣ vbl. n. ‘whet’: a’ ~; gen. –aidh: bodachan a’ lìonraidh potexan ə ʎ.iã.raɣ.
 lìosgair ʎ.ia.skər vb. ‘iron, smooth (?)’ ~ iad; ~gradh ʎ.ia.skɾəɣ vbl. n.
 liuthad n. ‘so many’: ‘s math gu bheil mi beò ‘s a ~ daoine còir a chailleadh.
 Loch Bhuidh’ SEE mèirleach.
 loidhne l.ɟi.nə n. ‘line [as] in Bible’.
 lom n.: thàinig mi air ~ əð t.ru.m ‘I appeared’.
 lom vb. ‘cut, mow’: vbl. n. ~adh, a’ ~adh an fheadìr.
 lòn n. ɟo:n ‘lunch’: dèan do ~ t’an tə ~ ɟo:n.
 losg vb. ‘fire (shot)’: vbl. n. ~adh na targaid tɔskə ɲə tʰarəkɛʃ ‘firing at the target’; ‘burn’:
 ’ losgadh na h- uimhir a dh’fhiodh.
 loth ɟo n. ‘yearling; beathadhach òg/ làir òg, bliadhnach (‘na searrach roimhe sin).
 luasgan t.ua.skan n. ‘play [games]’: a’ chlann ri ~ r’i t.ua.skan.
 luasganach t.ua.skanəx adj. ‘playing [= at play/ playful (?)]’ t.ua.skanəx.
 lùb, an ~ ə t.ri.p prep. ‘as well as’: an ~ pàipearan eile.

M

mair SEE fada.
 Mairghead mərəɣat pers. n. f. ‘Margaret’.
 maise n.f. ‘marsh’, found in placenames: a’ mh. ə vəʃə.
 mall adj. ‘slow’: (provb.) ruigidh each ~ muileann ach cha ruig a’ fear a bhriseas a chas.
 mallachd mətəxk n. ‘curse, imprecation’.
 manadh n. ‘apparition as omen’: pl. ~aidhean mən.iə.n.
 mar SEE cianail, fiach.
 marcaid n.f. ‘market’: rachainn dhan mharcaid vər*kaʃ.
 marcrach mərɣkrəx [marcachd] n. ‘riding’.
 marcraiche mərɣkriçə n. ‘rider’.
 marsanta mərɟəɲə n. ‘merchant’.
 mart n. ‘cow’: deagh mhart bhainne. SEE ALSO gamhnach.
 Martainn mərɟstən’ pers. n. Martainn.
 màs mɑ:s n. ‘bottom’: ~ na bucaid ɲə puxkæʃ; dh’fhalbh am ~ aiste an turas seo ‘the bottom
 fell out of it this time’.
 math adj. ‘good’: cpv. fheàrr, na b’ ~ ɲə p e.är, chaidh an t-each na b’ ~ ‘got better,
 recovered’.
 mathan n. ‘bear’: gen. ~ain, Gill-Easpa[ig] Mòr a’ mhathain kıl’ ‘espə ‘mo:r ə ‘vöħəp
 measair mɛsır n.f. ‘container’: a’ mh. ə vɛsir’; pl. ~sraichean, na ~sraichean bainne
 ɲə’məsriçən pəpə.
 mèirleach n. ‘thief’: nom. pl. for gen. pl. ~lich, Clann Ill-Eathain Loch Bhuidhe, ceann-uidh’
 [= ceann-shuidh’ (?)] na mèirlich’.
 meud n. ‘size’: ~ mòr clann Iain Mhòr.
 mìchiatach mi:çtəx adj. ‘impolite’.
 mì-dhòigheil SEE cearbach.
 min n.f. ‘meal’: gen. ~, a’ togail na ~.
 min choirce mun xəpk’ə n. ‘oat meal’.
 mo SEE cas
 moch adj. ‘early’: (provb.) ‘s ~ a dh’èireas a’ fear nach laigh ‘the man who doesn’t go to bed
 rises early’.
 modh n. ‘manners’: saoilidh a’ fear gun mhodh gura h-e modh am mì-mhodh ‘the
 unmannerly man thinks bad manners are [good] manners’ (provb.).
 moll n. ‘chaff’: mar mh. air latha gaoithe.
 mòr adj.: ~ aig ‘friendly with’ fuathasach ~ aig a chèile. SEE ALSO fiach, mathain.
 morghan mərəɣan n. ‘grave’
 mothaichte adj. ‘sensitive, aware, careful’: feumaidh mi ’ bhith ~.
 mun/ mum vbl. ptcle. ‘before’: mun do dh’ imprich iad mən dəmpriç at.
 SEE ALSO ath, le.

mura vbl. ptcle.: ~ bheithheadh sin mərɾə vɛ-ə ʃin/ mɑ vɛ-ə ʃin ‘but for that’.

N

na vbl. ptcl. ipv. neg.: na h-abair facal! ‘don’t say a word!’
 nàdar n. ‘kind, type’: ~ do dh’urraim.
 nan/nam vbl. ptcl. ‘if’ nan rachadh tu ɲə rəxə tu; nam biodh e air saoghal ’ fhaighinn.
 Narrows, na ~ Bheaga nə nərəs vəkə topon. ‘Little Narrows’. SEE ALSO Caolas.
 neo’r-thaingeil ɲ.eo.r ‘həŋk’ al adj. ‘independent’.
 neonachas n. ‘surprise, puzzlement’: gen. sg. ~ais, a’ cur ~ais orm.
 neul ɲ.e:ə.ɟ n. ‘faint’: chaidh mi ann an ~.
 nigh vb. ‘wash’: ipv 2sg. nigh t’ aodann ɲi tʰ w:tən.
 nighean n. ‘daughter’: ‘her daughter’: thàinig i le [a] h-inghin air làimh le hi:ɲ əʀ ɟ.əi.v;
 ‘his daughter’: thàinig i le nighean air làimh le ni:-ən əʀ ɟ.əi.v
 niod [nead] SEE clamhan.
 Nollaig SEE fòghail.
 nuair (a) ɲər’ ə conj. ‘when’.

O

o prep. ‘from’:o dhòigh, o shliochd, o shagart o həkʰt.
 o conj. ‘since’: ‘s fhada o nach do chuala mi a’ facal sin. SEE ALSO dòigh.
 oir-thalmhan (?) n. = ?; an ~ ən ɔr ‘hətə-ən.
 oiteag n. ‘gust of wind’: pl. ~an, soirbheas, gun i ’ thighinn na h~~an.
 onair n. ‘honour’: m’ ~ do Dhia! m ɔnə tə j.iə. ‘honest to God!’
 òrd n. ‘sledge-hammer’: ~ na[n] ‘sia ,punnt ‘deug ‘sixteen pound hammer’.
 osnaidh n. ‘gasp’: an ~ dheireannach əɲ ɔɲi jər əɲəx.

P

Pàdraig pers. n. pʰətrik’ : Lath Fhèill ~, ’ latha as uaisle ’ thig no ’ thàinig ɟɑ: il ~ ɟɑ əs uəʃi’ ə
 hik’ na hɑ:nik’.
 pàipear n. ‘paper’: gen. sg. ~eir, fear-deasaichidh a’ phàipeir ə ʃ.əi.pər’; pl. ~an: an lùib ~an
 eile.
 pàirce pʰɑ:ɣ’ k’ ə n. ‘field (any kind)’.
 pairilis pʰarəl’ ɛʃ n.: bhual a’ ph. e ‘the flu’; bh’ e ann am ~ uamhasach.
 palsaidh n.f. ‘paralysis’: bhual a’ ph. ə ʃəl’ si e; bha a’ ph. san dala taobh sə dələ tʰu: dheth
 peann n. ‘pen’: nom. sg. for gen. sg., obair a’ ph. ə ʃ.ɛú.‘.
 peileag n. ‘coarse cloth(?)’, straw mattress (?)’: a’ ph. ə ʃelək.
 pill n. f. ‘surface of fabric’: tha càirdeas mar ghràn air ~; a’ ph.
 pioc n. ‘anything (at all)’: chan eil mi ’ cur aoireachd gun do chaill mi ~. SEE ALSO tròcaire.
 piocaid pʰəxkaʃ n. ‘pick-axe’.
 pòsta vbl adj. ‘married’: tha esan ~ aig boireannach.
 preasan pʰresan n. ‘gift, present, [same as] sineadas’.
 prionntas n. [butter] print’: pl. ~ais, na ~ais pʰrɲɛʃ.
 probhaideach adj. ‘profitable’: cpv. ~diche, na bu phrobhaidiche ɲə pə ʃrəʃtʃiçə.
 punnd ‘pound [weight]’: punnd tì pʰuɲ ti-ə; òrd na[n] ‘sia ,punnt ‘deug ‘sixteen pound
 hammer’.

R

rann-fhacal n.: pl. ~clan ‘rhymes’ bha e ri ~clan, thug e dhuinn ~clan uamhasach rapəxktən
 űəvəsəx.
 raon n. range: pl. raoin, leig na caoirich a-mach air na raoin ‘wide open ranges’.
 rathad n. ‘road, way’: gen. sg. leathach an rathaid.
 reamhar rəũ-ər adj. ‘fat’.
 rèir n. ‘agreement, solution (?)’: [chan eil mi] a’ tighinn air an ~ idir.
 reusan n. ‘cause’: dè ’-nist as ~ da sin?

ri prep. ‘to, at’: a’ chlann ri luasgan r’ i t.ua.skān; ’ bheil thu ~ gnothach *hockey?* ‘are you involved in hockey?’; bha m’ athair ri bàrdachd ‘engaged in’; ris an donas rìf əŋ dɔnəs; pron. 2sg. riut: gheobh thu gabhail riut ‘you’ll get a welcome’; 1pl. a bha làmh rinn ə vɔ fɔ: rŋ; 3pl. riùcha r’ u:xə. SEE ALSO amais.

riatanas n. ‘need, necessity’: chan eil e gu ~ ‘not necessarily’.

rionnach n. ‘tail’: gen. sg. ~naich: urball urùpəf ə rupiç a’ ~naich.

rith, an ~ prep. ‘during, throughout’: an ~ an latha ə ri əŋ tɔ-ə.

ro prep. ‘before’: eileadram a chanar ri ‘bier’ ron a sin; pron 2sg roimhead rē:t.

ròcais rɔ:xkif n. ‘raven’.

roimhid [roimhe] rē:-iʃ advb. ‘before’: a’ latha ~ ə tɔ-ə rē:-iʃ ‘the day before’.

ruig vb. ‘reach’: fut. ~idh ruk’ i dàil doras (provb.); ~idh each mall muileann; fut .dep. ach cha ruig a’ fear a bhriseas a chas (provb.).

rùtan n. ‘ankle’ pl. nə ru:tən’

S

sagart n. ‘priest’: o sh. o həkɪt.

sail n. ‘joist’: pl na ~ghean ɲə sɛlæ-ən.

sail-bhuinn ‘sail’ v.wei.ŋ n. f.: ~ an dorais ‘sail’ v.wei.ŋ əŋ dɔrif ‘lintel board (?)’, an t~ ə tʰɑl’ v.wei.ŋ.

Sàileach pers. n. [‘person of Kintail descent (?), such as] MacRae, MacLennan’: pl. ~lich, na ~lich ɲə sɔ:liç.

saoghal n. ‘(long) life’: nam biodh e air ~ ’ fhaighinn. SEE ALSO fo, dòigh, latha.

sealbhaich vb ‘possess’: vbl n. ~achadh ʃaɣəhəxəɣ.

seall vb. ‘look’: ipv. 2sg. A Dhia, ~ orm! ‘God preserve/ help me!’.

sean adj. ‘old’: supltv. an tè bu shine ʰŋ tʃə pə ‘hynə.

seanga [teanga] n. ‘tongue’: a ~ ə ʃɛŋkə ‘her tongue’.

seann làithean n. pl. ‘old times’: na ~ ɲə ʃ.ɛú. ɣɛ:-ən

sgairt n.: bhrist e a ~, bhristeadh a ~ ‘he suffered a rupture’.

sgalartaich skɑlɔ-əʃtɪç vbl. n. ‘roaring’: bha ‘n cù is e ri ~; ag èigheach is a’ ~

sgàth n. ‘fear’ (?)

sgèir skur n. ‘sea-rock’: chan eil ~ no bodha a’ bristeadh. ‘The tide hasn’t turned yet, i.e. it’s too early to break up the company’.

sgeulachd SEE glothach.

sgian-tharraing ,sk.ia.n ‘harŋ n. ‘drawing (?) knife’.

sgìoblachadh skipləxəɣ n. ‘afterbirth’.

sgìoblaich vb. ‘clear afterbirth’: past dep. ’n a ~ a’ bhò? ɲ ə skipliç ə vɔ: ’ ‘did the cow pass the afterbirth?’

sgoib skɑtɲəŋən n. ‘thatch pin’: pl. ~annan.

sguab n. ‘sheaf’: pl. ~an, ’s e a’ chruithneachd a nì na sguaban, ’s e na sguaban a nì na h-adagan, ’s e na h-adagan a nì na cruachan’. Cha robh cùram sam bith dha ma bha e ’na ch.

sgualair sk.ua.tar’ n. ‘squirrel’.

sia-deug num. ‘sixteen’: òrd na[n] sia punnt deug.

sian SEE ùr.

sineadas ʃi:ɲetəs n. ‘gift, present, same as preasan’.

sioladh ʃ.ia.ɣəɣ vbl n. ‘empty out’: an deaghaidh ~ a-mach

sith n. ‘fairy’: pl. ~ean, ʃi-ən/ ʃihən.

Sitheanach n. ‘person from Inverness town (An Sithean): pl. ~aich, na ~aich ɲə ʃi:ʰəniç.

slàn sɣɑ:n adj. ‘healthy’: cho ~ ri breac xo ~ ri prɛxk

slat n. ‘rod, narrow piece of wood’: ~ beag stɑ’t pɛk = ‘smìdeag [little stick]’; ~ air a chur air chùl a’ stòbh [to make a “creas”].

sleagha-lòid n. ‘truck sleigh’: an t~ ən’ t’ l’ e-ə lɔ:ʃ.

sliochd SEE freumhaich.

slipeach slɪpəx adj. ‘sleamhain’.

slugaid sgukit’ n.f. ‘uvula’: dh’ionnsaidh na ~

smachdaich vb. ‘control’: fut.: ~idh gach aon an droch bhean smaxkxi kax w:n ən drɔx vən.

smaoineamh n. [‘abstract] thought’: tha ~ smu:ɲu nām i:ɲʃin nam inntinn.

smaointich vb. ‘think, imagine’: a Dhia, seall na ~ thusa! ‘Imagine what you thought!’; vbl. n. ~ntinn: tha mi ’ ~ sin a dhèanamh smu:ɲʃəŋ ʃin ə j.ia.nu.

smideag smi:ʃak n. ‘slat beag [little stick]’.

smodal smotəl n: ‘rud nach eil dòigheil’.

smodalag n.: pl. ~s an diabhail sin smotəls əŋ d’i-.əu.ʃ ‘in’

snaidh vb. ‘hew’: vbl. n. ~eadh sɲɛ-əɣ, a’ snaidheadh leis an tuagh leathann.

socair n. ‘ease’: dèan air do sh.!: gabh do sh.!’ ‘take your time!’

soirbheas n.: deagh sh. ‘fair breeze’: tha deagh shoirbheas càthaidh ann an-diugh, gun i ’ thighinn ‘na h-oiteagan ‘fair breeze for winnowing, not gusting’.

sònraichte adj. ‘particular, individual’: bha aon fhear ~ ann.

spailpach spalpəx n. ‘name of east wind’.

spìocach sp.ia.xkəx adj. ‘miserly’.

splìtte splittʃə vbl. adj. ‘split’: ‘s e caoin an leathair *splìtte* ‘it had the tone of split leather’.

spòlt vb. ‘clear away’: vbl. n. ~adh spɔ:təɣ, bha na coilltean ri spòltadh.

spàrdh spʰrɛ:ɪ n. ‘property in cattle’: ~ mhòr aige ~ vɔ:r ək’ ə

sreang n. car eadar a’ bogha ‘s a’ t-sreang etər ə pɔ: s ə tʰrɛŋ ‘uncompleted business’.

stairseach stəsəx n. ‘threshold’.

stalan n ‘stallion [am facal] aig a’ chuid as motha [dhe na daoine, ach] “àigeach” aig athair AAM’

stampadh stɑpəɣ vbl. n. ‘trample, stamp’: a’ ~ air a’ bhrig.

stòbh SEE slat.

stuadh st.ueɣ n. ‘small wave’.

sùil f. ‘eye’: ~ an uile su:l əŋ ul’ l’k’ ‘the evil eye’.

sùil-chruthaich su:l xruhiç n. ‘quagmire’.

T

t’ poss. adj. 2sg. ‘your’: nigh t’ aodann ɲi tʰ w:tən; thàinig t’ ainm air uachdar.

tacaid n. ‘stud’: pl. ~ean fiodh tʰaxkɛʃən fɪɣ am bonn a-staigh ‘base inside [shoe, therefore uncomfortable]’.

tachair vb. ‘happen’: past mar a thachair haxir’.

tàmh tɑ:v n.: far an cuireadh iad am bainne air ~ ‘where they’d put the milk to rest’.

taobh n. ‘side (of body)’: san dala ~ sɔ dɔlə tʰu: dheth.

targaid n.f. ‘target’: gen. sg. ~, ’ losgadh na targaid tɔskə ɲə tʰarəkɛʃ ‘firing at the target’.

tarsainn tʰarɣin prep. ‘across, over’.

tàth n. ‘weld, welding’: tha e duilich uaireannan a chur an ~ a chèile əŋ tɔ:tʰ ə ɣɛ:lə ‘hard to weld together sometimes’.

tè n.f. ‘woman, girl, female’: an ~ bu shine ʰŋ tʃə pə ‘hynə.

teagmhail n.: ann an ~ a’ bhàis tʰe:kval / tʰe:kval ə vɑ:ʃ ‘in the throes of death’.

teangaiche n. ‘spokesman’: mar th. mər hɛŋgiçə.

teine n. ‘fire’: dat. sg. ~, tha cunntais iarainn anns an ~ ha kʰu:ɲdif .ia.rɪŋ əs əŋ tʰɛɲə ‘a lot of irons in the fire’.

thairis prep. ‘over’: chaidh e ’-null ~ na h-acarsaid; thug e leum ~ an taighe.

theab vb. ‘fail, come within an ace of’: cond. ~adh, nuair a chaidh am bàta air na creagan agus a ~adh am bàthadh.

thèid vb. ‘go’: past, chaidh xqɪ a chluich gu bàs ~ ə xuj kə pɑ:s; past dep. deach, a’ cholaiste dhan ~ iad; cond. 1sg. rachainn, ~ dhan mharcaid; cond. dep. nan rachadh tu ɲɛ raxə tu. SEE ALSO a-mach, anfhadh, aobrann, car, fair, math.

their vb. ‘say’: ipv. 2sg. na h-abair facal! ‘don’t say a word!’

thig vb. ‘come’: fut. rel. as uaisle ’ thig əs uəʃl’ ə hik’; past: thàinig t’ ainm air uachdar; past rel. ’ thig no ’ thàinig ə hik’ na ha:nik’; cond. dep.: gun tigeadh e kən ʃtɪ’ əɣ a ‘that he would come’. SEE ALSO ath, latha.

tì tɪ-ə n. ‘tea’: bha’ n ~ cho fiachail. SEE ALSO ceannaich.

tìm n. ‘time, era’: pl. ~annan cruaidh tʰi-məpən kʰr.ue.ɪ.

tog v. 'lift': vbl. n. ~ail, a' ~ail na min. SEE ALSO gnothach.
 toiseach, an advb. 'in the first instance': càit an do dh'amais mise riut an toiseach? 'where did I first meet you?'.
 tonn n. 'wave': pl. tuinn t^h.ui.ŋ / tonnan t^hoŋən.
 tradag [sradag] n. 'spark': ' falbh nan ~an fa^tà na tratakən 'going up in flames'.
 treud t^hre:t n. 'herd': 'm miosg na[n(?)] treud musk ɾə t^hre:t.
 tritheamh adj. 'third': an ~ duais.
 triùir pers. num.: SEE clamhan.
 tròcaire n. 'mercy': chan fhaicinn pioc ~, chan eil pioc ~, gu bheil beagan ~. SEE ALSO faigh.
 tuagh n. 'axe': ~ na cas dhireach 'straight-handled axe'.
 tuagh-làimheadh n. 'hand-axe' n.: a[n] ~ ə ,t^huə 'tɔ̃^həɣ.
 tuagh-leathann n. 'broad-bladed axe': an ~ t^hu 'lɛ-ən; əŋ ,t^huə 'lɛ-ən; a' snaidheadh leis an ~ t^hu 'lɛ-ən;
 tuathanachas n. 'farming'.
 tuigidh vb. 'understand': vbl n. ~gsinn t^hʷk'ʃjŋ.
 tuilleadh advb. 'in future': cha deach an fhèill a chur air bonn ~.

U

uachdar, air ~ 'up(wards)': thàinig t' ainm air ~.
 uair n. 'hour': aon ~ ʷ:n .uə.r' 'one o'clock'.
 uaireannan SEE tàth.
 uamhasach adj. 'terrible': thug e dhuinn rann-fhaclan ~ ɾəpəxktən
 ũēvəsəx; bh' e ann am pairilis ~ .
 uan SEE ged.
 Uibhist .ui.ʃt' n. 'Uist'.
 uill interj.: ~ a Dhia! wɔl' ə j.i.ə.; ~ a Dhiabhail! wɛl' ə j.i.ə.l'.
 uimhir n. 'so much/ many': cha robh na h~~ a' tighinn agus a bh' ann; bhathas a' losgadh na h~~ a dh'fhiodh.
 ùine n. 'time, period': [an dòchas] gu faic mi thu an ~ nach bi fada.
 ùr adj. 'new': chan eil sian às ùr 'nothing to report'.
 urball [earball] n. 'tail': re. sheep markings ~ urùpət ə ruŋɪç a' rionnaich; thog e ' ~ is rinne ' ghnothach.
 urra 'means, help' n. an ~ chuideachaidh na dà leth.
 urraim n. 'respect': nàdar do dh'~.

END]